

درس دهم جنگ‌ها و تقابل‌های جهانی

قرآن کریم دو نوع جامعه را توصیف می‌کند، آنها را بنویسید

قرآن کریم دو نوع جامعه را توصیف می‌کند؛

جامعه واحد جامعه‌ای که در آن هرگونه ستیز و نزاع ناشی از خون، نژاد، طبقه، ملیت، جغرافیا و ... از بین می‌رود و همه بشر بر مدار آرمانی حقیقی و اصیل جمع می‌شوند.

«و همانا این است امت شما، یک امت واحد و منم پروردگار شما...» (مؤمنون: ۵۲)

جامعه پراکنده ظرفیت‌ها و نیروهای آن نابود می‌گردد.

«همانا فرعون روی زمین برتری جویی کرد و اهالی‌اش را گروه‌گروه گردانید، گروهی را به ضعف و ناتوانی کشاند

و...» (قصص: ۴)

شما برای هر یک از این دو نوع جامعه، چه نامی انتخاب می‌کنید؟

در این درس از چالش‌های جهانی دیگری سخن می‌گوییم. از جنگ‌ها و تقابل‌هایی می‌گوییم که بسیاری از ظرفیت‌ها، فرصت‌ها و نیروهای بشری را به هدر می‌دهند.

آیا می‌دانید علل و پیامدهای جنگ‌های جهانی اول و دوم چه بود؟ از تقابل کشورهای شمال و جنوب جهان چه می‌دانید؟

جنگ‌های جهانی

علت‌های وقوع جنگ، در دوران قدیم چه بود؟

جنگ پدیده‌ای اجتماعی است. جامعه بشری در گذشته تاریخ خود شاهد جنگ‌های فراوانی بوده است. امپراتوری‌های بزرگ، اغلب مرزهای خود را با بیروزی در جنگ تعیین می‌کردند. برخی از جنگ‌ها نیز منشأ دینی و مذهبی داشته یا ظاهراً توجیه دینی می‌شدند. اما جنگ‌های معاصر از جنبه‌های مختلف با جنگ‌های گذشته تفاوت دارند. درباره جنگ‌های جهانی اول و دوم چه می‌دانید؟ این جنگ‌ها چگونه به وجود آمدند؟ جنگ سرد در چه دوره‌ای اتفاق افتاد؟

اگوست کنت جامعه‌شناس فرانسوی، دلایل جنگ در گذشته را چه می‌دانست؟

اگوست کنت، جامعه‌شناس فرانسوی، معتقد بود که فاتحان در گذشته تاریخ، با غنایم جنگی بر ثروت خود می‌افزودند، ولی با رشد علم تجربی و صنعت، ثروت از طریق غلبه بر طبیعت به دست می‌آید. به همین دلیل بعد از انقلاب صنعتی، جنگ از زندگی بشر رخت بر می‌بندد. از دیدگاه او، جنگ در فرهنگ و جامعه جدید غربی، امری ذاتی نیست بلکه امری عارضی و تحمیلی است.

جاخالی

وقوع دو جنگ بزرگ جهانی در نیمه اول قرن بیستم، خطا بودن نظریه کنت را نشان می‌دهد. چگونه در نیمه اول قرن بیستم، خطا بودن نظریه کنت به اثبات رسید؟ آیا نظریه اگوست کنت در مورد جنگ در فرهنگ و جامعه غربی، به واقعیت پیوست؟ چرا؟

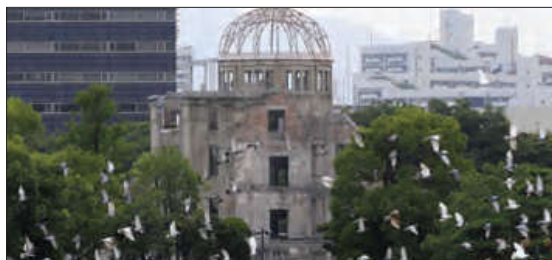
■ تندیس کودکان قربانی جنگ جهانی دوم در شهر پراگ پایتخت جمهوری چک

■ جنگ جهانی دوم به مرزها محدود نماند، به درون شهرها کشیده شد و غیر نظامیان، زنان و کودکان را نیز درگیر جنگ ساخت.

بزرگترین جنگ‌های تاریخ بشر کدامند؟

این دو جنگ، بزرگ‌ترین جنگ‌های تاریخ بشریت‌اند. کشته‌های آنها را تا صد میلیون نفر برآورد کرده‌اند. در جنگ جهانی اول، برای نخستین بار از سلاح‌های شیمیایی و در جنگ جهانی دوم برای اولین بار از بمب اتم استفاده شد.

■ گنبد گنباکو مشهور به گنبد بمب اتمی از معدود بناهای به جا مانده از بمباران اتمی شهر هیروشیماست. بمباران اتمی این شهر در جنگ جهانی دوم به دستور آمریکا انجام شد که بر اثر آن هزاران ژاپنی در روز انفجار و روزها و ماه‌ها و سال‌های پس از آن جان باختند. ژاپنی‌ها در مراسم یادبود قربانیان فاجعه هیروشیما که هر ساله در مقابل این ساختمان برگزار می‌شود، بارها کردن کبوترها، آرزوی صلح می‌کنند.

۱- برای پی بردن به مفاهیم ذاتی و عارضی به صفحه ۷۵ همین کتاب مراجعه کنید.

ایا جنگ جهانی اول و دوم، منشا دینی داشت؟ چرا می گوییم جنگ جهانی اول و دوم، ریشه در فرهنگ غرب داشت؟

طرف های درگیر در دو جنگ جهانی، در قالب کدام ایدئولوژی ها، رفتار خود را چگونه توجیه می کردند؟

مهم ترین عوامل وقوع جنگ جهانی اول و دوم چیست؟
از مهم ترین عوامل وقوع این دو جنگ، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود.

دو جنگ جهانی، با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شد. هیچ یک از این دو جنگ، منشأ دینی نداشت و ظاهر مذهبی و دینی نیز به خود نگرفت. طرف های درگیر در این دو جنگ، در قالب اندیشه های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی، رفتار خود را توجیه می کردند.

براین اساس این دو جنگ ریشه در فرهنگ غرب داشتند.

با این همه، دو جنگ اول و دوم به کشورهای اروپایی و غربی محدود نشدند، بلکه همه جهان را درگیر خود ساختند. بعد از جنگ جهانی دوم نیز، صلحی پایدار برقرار نشد.

ایا دو جنگ جهانی اول و دوم فقط به کشورهای اروپایی و غربی محدود شدند؟

■ بحران موشکی کوبا، که جهان را تا آستانه جنگ جهانی سوم پیش برد؛ حضور هم زمان ناوهای شوروی و آمریکا در آب های کوبا

جنگ سرد تا چه زمانی تداوم داشت؟ وضعیت جنگ گرم در این دوران چگونه بود؟ و چه اقتصادی را رونق بخشید؟

پس از جنگ جهانی دوم، بلوک شرق و غرب هر یک بخشی از جهان را زیر نفوذ خود قرار دادند و تا زمان فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، جنگ سرد بین این دو بلوک، به همراه جنگ گرم بین مناطق پیرامونی این دو، ادامه یافت و به اقتصاد کشورهای صنعتی که وابسته به تسلیحات نظامی بود، رونق بخشید.

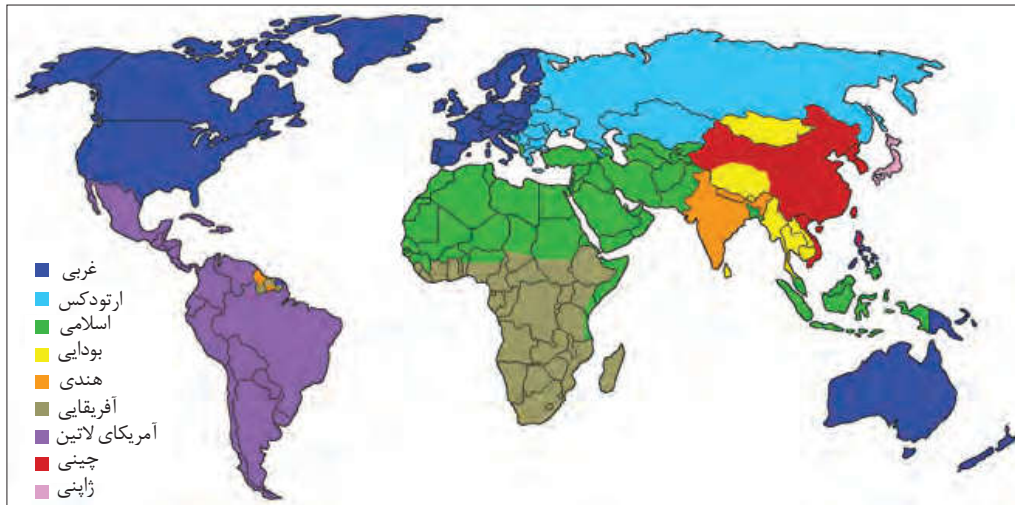
■ جنگ ویتنام جهانی ترین جنگ قرن بیستم نام گرفت. این جنگ زمانی آغاز شد که آتش جنگ کره به تازگی خاموش شده بود. در این دو جنگ، نیروهای آمریکا و شوروی در برابر یکدیگر صف آرایی کردند.

چه عاملی بازار اقتصاد وابسته به تسلیحات نظامی را رونق بخشید؟ تداوم جنگ سرد

نظریه پردازان غربی پس از فروپاشی بلوک شرق، محورهای عملیاتی جنگ را چگونه تغییر دادند؟
جنگ چگونه از کشورهای غربی به فرهنگ و تمدن های دیگر منتقل شد؟

نظریه پردازان غربی، پس از فروپاشی بلوک شرق، طرف دیگری را برای جنگ جست و جو می کنند و جنگ را از کشورهای غربی (جنگ میان بلوک شرق و غرب) به فرهنگ ها و تمدن هایی منتقل

کرده اند که در دوران استعمار، تحت سلطه جهان غرب قرار گرفته بودند. **نظریه جنگ تمدن های سامونل هانتینگتون را توضیح دهید**
نظریه «جنگ تمدن ها» که سامونل هانتینگتون آن را مطرح کرد، نظریه ای بود که عملیات نظامی قدرت های غربی در مقابله با مقاومت های کشورهای غیر غربی را توجیه می کرد. هانتینگتون از آخرین مرحله درگیری ها در جهان معاصر، با عنوان جنگ تمدن ها یاد می کند.^۲ از نظر او در این مرحله، دیگر دولت - ملت ها بازیگران اصلی صحنه روابط بین المللی نیستند و رقابت ها و درگیری ها، بین فرهنگ ها و تمدن های بزرگ (نه بین دولت - ملت ها) به وقوع خواهد پیوست و **۴** در این میان، فرهنگ اسلامی بزرگ ترین تهدید برای غرب است.

■ نقشه تقسیم جهان به حوزه های تمدنی متفاوت

بخوانیم و بدانیم

واژه های صلح و آشتی در مقابل جنگ و نزاع به کار می رود ولی صلح فقط به معنای نبود نزاع و جنگ نیست بلکه معنایی عمیق تر و وسیع تر دارد.

صلح یکی از ارزش های بشری است که همواره در معرض خطر جنگ قرار دارد و به همین دلیل ما انسان ها باید در حفظ آن بکوشیم.

اولین پیام هر مسلمان در برخورد با دیگران سلام است. ریشه هر سه کلمه مسلمان و سلام و اسلام، سلم به معنای درستی است؛ خواه در جسم و خواه در روان انسان. سلم در قرآن در برابر جنگ و صلح نیز در برابر اختلاف به کار رفته است. اسلام و اصلاح به معنای رفع جنگ و اختلاف است.

هانتینگتون از آخرین مرحله ی درگیری ها در جهان معاصر، با چه عنوانی یاد می کند؟ جنگ تمدن ها

هانتینگتون بزرگترین تهدید برای غرب را، چه می داند؟ فرهنگ اسلامی را بزرگترین تهدید برای غرب می داند

واژه صلح و مشتقات آن ۱۸۰ بار در قرآن کریم تکرار شده‌اند. قرآن کریم مؤمنان را به ایجاد صلح و دوستی میان انسان‌ها فرا می‌خواند و آن را مایهٔ جلب رحمت الهی می‌داند؛ البته صلحی عادلانه. (حجرات: ۹ و ۱۰)

«ما همیشه صلح طلبیم ولی نه صلحی که جانی را بر سر جنایت خودش باقی بگذارد، چنین صلحی، صلح نیست.» (امام خمینی رحمته الله علیه)

۲۱ سپتامبر روز جهانی صلح است. همه ساله در این روز زنگ صلح در سازمان ملل به صدا درمی‌آید. این زنگ که یادآور تلفات انسانی جنگ است، به همت ژاپنی‌ها از سکه‌هایی که کودکان ۶۰ کشور جهان اهدا کرده‌اند ساخته و به سازمان ملل هدیه شده است. در کنار این زنگ نوشته شده «زنده باد صلح مطلق جهانی!»

گفت‌وگو کنید

– شما وضعیت نظام جهانی موجود را از نظر استقرار صلحی پایدار، چگونه توصیف و ارزیابی می‌کنید؟ آیا عملکرد سازمان ملل در این زمینه کارساز بوده است؟ دلایل خود را ذکر کنید.

– دربارهٔ پیامدهای اقتصادی جنگ جهانی اول و پیامدهای سیاسی جنگ جهانی دوم در ایران گفت‌وگو کنید.

ببینیم و بدانیم

مستند آخر الزمان روایتی تصویری از جنگ‌های جهانی اول و دوم است. با دیدن این مستند، به علل و پیامدهای دو جنگ جهانی پی می‌برید.

شمال و جنوب

برخی مفاهیم طبیعی و جغرافیایی مانند «شمال و جنوب» معنای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پیدا کرده‌اند. تقابل شمال و جنوب به تقابل کدام کشورها اشاره دارد؟ اصطلاحات مشابه آنها کدام است؟

منظور از اصطلاح شمال و جنوب چیست؟

از آنجا که بیشتر کشورهای صنعتی و ثروتمند در نیم کره شمالی زمین و اغلب کشورهای فقیر در نیم کره جنوبی قرار دارند، از تقابل کشورهای فقیر و غنی به تقابل شمال و جنوب یاد می‌کنند. **مفاهیم شمال و جنوب از چه زمانی به کار گرفته شد؟ چرا؟** (مفاهیم شمال و جنوب عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد زیرا برخی اندیشمندان معتقد بودند که چالش اصلی بین بلوک شرق و غرب، نیست بلکه چالش اصلی بین کشورهای غنی و فقیر است.)

اصطلاحات سیاسی مشابه دیگری نیز برای اشاره به این چالش وجود دارد؛ مانند جهان اول و

دوم و سوم، کشورهای توسعه یافته و عقب مانده، مرکز و پیرامون، استعمارگر و استعمارزده. **مراد از جهان اول چیست؟** مراد از جهان اول، کشورهای سرمایه‌داری بلوک غرب است و منظور از جهان دوم، کشورهایی است که در کانون بلوک شرق قرار داشتند. **منظور از جهان سوم چیست؟** جهان سوم، کشورهای دیگری هستند که خارج از این

دو بلوک قرار داشته و تحت نفوذ آنها بوده‌اند. **منظور از کشورهای توسعه یافته و عقب مانده چیست؟**

(به کشورهای صنعتی و ثروتمند، کشورهای توسعه یافته نیز گفته می‌شود و به کشورهای دیگر (هنگامی که با آنها مقایسه می‌شوند) کشورهای عقب مانده، توسعه نیافته یا در حال توسعه می‌گویند. این اصطلاحات به این نکته اشاره دارند که کشورهای توسعه یافته، الگوی کشورهای

دیگرند و سایر کشورها باید مسیر آنها را ادامه دهند.) **منظور از کشورهای مرکز و پیرامون چیست؟**

اصطلاح مرکز و پیرامون به نقش مرکزی کشورهای ثروتمند و صنعتی اشاره دارد. این اصطلاح را کسانی به کار می‌برند که معتقدند، کشورهای پیرامونی به سبب عملکرد کشورهای مرکزی، ضعیف و فقیر شده‌اند. بر اساس این نظریه، جوامع غربی، چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از

بر اساس دیدگاه تقسیم بندی به مرکز و پیرامون، کشورهای غربی، چالش درونی خود را چگونه حل می‌کنند؟

در تقسیم بندی کشورها به مرکزی و پیرامونی، کشورهای غربی چگونه انتقال ثروت را از کشورهای پیرامونی به کشورهای مرکز تسهیل می کنند؟

کشورهای غیر غربی حل می کنند؛ به این ترتیب که با ثروت به دست آمده از کشورهای پیرامونی، رفاه کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می کنند و مشکلات حاد درونی شان را به بیرون از مرزهای خود انتقال می دهند. آنها با سرمایه گذاری های مشترک و معاهدات بین المللی، انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز را آسان می کنند.

■ قاره آفریقا از منابع و معادن ارزشمندی مانند نفت، الماس، طلا، اورانیم، آهن، مس و نقره برخوردار است اما در نتیجه استعمار، فقیرترین قاره مسکونی دنیاست. چرا قاره آفریقا فقیرترین قاره جهان است؟

اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را چه کسانی به کار می برند؟

دو اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را کسانی به کار می برند که چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی کنند و به ابعاد فرهنگی آن نیز توجه دارند. از نظر این گروه، مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی بلکه خودباختگی فرهنگی آنهاست.

تقابل شمال و جنوب تقابلی جهانی است و در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد.

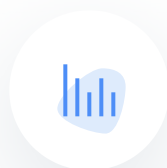
گفت و گو کنید

به نظر شما میان چالش فقر و غنا در کشورهای اروپایی و چالش های زیر چه رابطه ای وجود دارد؟
- شکل گیری بلوک شرق و غرب در جهان
- ایجاد تقابل شمال و جنوب در جهان

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد